

“พัฒนศึกษากับการพัฒนางาน”

อาจารย์จันทร์ชลี มาพุทธ*

พัฒนศึกษา หรือ Development Education เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกที่ประเทศสหรัฐอเมริกา หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เพื่อมุ่งพัฒนาประเทศที่ด้อยพัฒนา เป็นศาสตร์ที่มุ่งสร้างความรู้ในเรื่องการพัฒนาและยังมุ่งที่จะทำให้คนในสังคมเกิดการเรียนรู้ร่วมกันเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาและปัญหาอันเกิดจากการพัฒนา วงจรของการพัฒนา ที่เจ็บปวด อันปรากฏให้เห็นแล้วสำหรับประเทศในยุค I.M.F. จำเป็นต้องอาศัยนักคิดนักพัฒนา นักปฏิบัติเพื่อนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับสังคม การพัฒนาคนเป็นจุดเน้นที่สำคัญในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8

การเรียนรู้วิชาพัฒนศึกษาซึ่งเป็นศาสตร์ที่มององค์รวม (Holistic) ของการศึกษาทั้งในด้านการศึกษา การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม สำหรับในประเทศไทยมี 2 สถาบันที่เปิดสอนในระดับอุดมศึกษาซึ่งพัฒนศึกษาศาสตร์คือ ประสานมิตรเป็นแห่งแรก และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นแห่งที่ 2

นักพัฒนศึกษาได้นำความรู้ที่ได้มาใช้ในการพัฒนาอย่างไร

บทบาทของผู้บริหาร :

ผู้บริหารทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบายร่วมกัน สร้างสรรค์ผลงาน พัฒนาองค์ความรู้ใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นกับหน่วยงานจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนาศักยภาพ

(Vision) ที่กว้างไกลในการพัฒนาหน่วยงานให้มีความเจริญก้าวหน้าขึ้นได้

บทบาทของนักวิชาการ :

คิดค้นงานวิจัยเพื่อพัฒนาสังคมให้ยั่งยืน (Sustainable) แก่ปณาสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมที่ล่มสลายเพราะการถาโถมทางวัฒนธรรมตะวันตกเพื่อให้เป็นสังคมเกษตรกรรมที่ยั่งยืน พื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับชุมชนที่แข็งแกร่ง

บทบาทของผู้สอน :

ผู้สอนจะต้องทำหน้าที่อบรมสั่งสอนให้ความรู้แก่เด็กและสอนให้เด็กเป็นคนดีเท่านั้น คำว่าครู แปลว่า หนัก ดังนั้นครูจึงต้องมีความอดทน อดกลั้น คุณสมบัติที่พึงมีของครูในยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ดังนี้

1. มีความรู้ ได้แก่ เข้าใจตัวเอง เข้าใจธรรมชาติ และเข้าใจสังคม
2. มีความฉลาดในการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และการแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างเป็นเหตุเป็นผล
3. มีความสามารถในการก่อหรือเริ่มวิชาให้แก่วิชาชีพ
4. มีความสามารถในการถ่ายทอดวิชาแก่วิชาชีพ
5. มีความสามารถในการส่งเสริมให้ศิษย์แสวงหาและสร้างความรู้เพิ่มเติม

* โรงเรียนสาธิต “พินุลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา

6. มีความสามารถในการวิเคราะห์และประเมินว่าศิษย์คนใด ควรเรียนอะไร เรียนอย่างไร และเรียนสำเร็จหรือไม่สำเร็จอย่างไร

7. มีความสามารถในการปฏิบัติตามวิชาที่สอน จนทำเป็นแบบอย่างแก่ศิษย์ได้

“ผู้ที่ทำงานพัฒนาให้บรรลุสำเร็จได้จะต้องตระหนักว่าปัญหาซึ่งเกิดในที่ต่างกัน ในสถานการณ์ต่างกัน ย่อมมีความแตกต่างตามเหตุที่แวดล้อม และการที่จะนำวิชาการหรือวิธีการใดไปใช้ได้ผล ก็จำเป็นที่จะต้องปรับให้เหมาะกับสภาพแวดล้อม และสถานการณ์และในตัวปัญหาที่เป็นอยู่อย่างถ่องแท้ “พระราชดำรัสของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี”

ครูก็เช่นเดียวกัน ครูมีบทบาทในการพัฒนาคน ครูเป็นผู้ให้ และต้องเข้าใจความแตกต่าง (individual) ของนักเรียนแต่ละคนเป็นสำคัญ จึงจะสามารถพัฒนาคนให้เป็นไปในทิศทางและศักยภาพของแต่ละคนได้

ลักษณะเด่นของพัฒนศึกษา คือ

1. มีความพยายามรวบรวมความรู้จากศาสตร์หลาย ๆ สาขา เพื่อทำความเข้าใจปัญหาต่างๆ ของสังคมโดยองค์รวม
2. ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (human resources) เพราะเชื่อว่าปัญหาของสังคมเกิดจากคน การแก้ปัญหาอย่างมกระทำได้ โดยตามความสามารถของคนในสังคม
3. เป็นศาสตร์ที่มุ่งเน้นการศึกษาเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหา เป็นการแสวงหาความรู้ แนวทางเลือกใหม่อย่างหลากหลาย โดยการศึกษาวิจัยความรู้ใหม่

ผู้เขียนมีความเชื่อเรื่องการพัฒนาประเทศไปสู่การแข่งขันในโลกไร้พรมแดนนั้น จำเป็นต้องพัฒนาคนและคุณภาพของคน ดังนั้นนักพัฒนศึกษาจึงต้องพิจารณาการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบเป็นกระบวนการในการที่จะพัฒนาและสร้างคนให้มีระบบความคิด รู้จักวิเคราะห์ และแสวงหาแนวทางเลือกเพื่อนำไปใช้แก้ปัญหาของสังคมในอนาคต

หนังสืออ้างอิง

1. คำหมาน คนโค (นามแฝง). “ภูมิปัญญาครูไทยกับพัฒนศึกษา เอกสารการประชุมสัมมนา เรื่อง พัฒนศึกษา : ทางเลือกใหม่ของสังคมไทยในอนาคต” คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 7 กันยายน 2541.
2. บัณฑิตวิทยาลัย, พัฒนศึกษาศาสตร์ ศาสตร์แห่งการเรียนรู้และถ่ายทอดการพัฒนา. ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ม.ป.ป.

รื้อน้อยแต่รู้ซึ้ง

รู้จริงดีกว่ารู้มากแต่รู้ผิวเผิน

(พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์)